

A C A D E M I A R O M Â N Ă

Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XV/2022

Editura MEGA

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

– publicație fondată de acad. Gleb Drăgan –

REDACȚIA:

Director: dr. Dumitru MURARIU

membru corespondent al Academiei Române

Consilier editorial: dr. Valentin MARIN

Redactor șef: Acad. Mihail-Viorel BĂDESCU

Redactor șef adjunct: dr. Tiberiu TĂNASE

Secretar de redacție: C.Ș. Mirela-Adriana ANGHELACHE

Colegiul de redacție: Viorela-Valentina DIMA, Edith-Mihaela DOBRESCU, Emilian M. DOBRESCU, Dan GÎJU, Emil HEDEȘIU, Marian MOȘNEAGU, Alba-Iulia-Catrinel POPESCU, Nicolae ROTAR, Narcis ZĂRNESCU.

Responsabilitatea asupra conținutului materialelor revine autorilor

Adresa redacției:

Calea Victoriei, nr. 125, camera 31, sectorul 1 București, cod 010071

Adresa web: <http://www.studii.crifst.ro>

Administrator pagină web: Andrei Lămureanu

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii
– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI / DIS

Vol. XV / 2022

EDITURA MEGA
Cluj-Napoca, 2022

Revista este inclusă în baza de date internațională CEEOL

© Autorii, 2022

Responsabilitatea conținutului, interpretărilor și părerilor
exprimate în paginile revistei revine exclusiv autorilor.

ISSN 1844 – 9220
ISSN-L 1844 – 9220

Editura MEGA
Cluj-Napoca
e-mail: mega@edituramega.ro
www.edituramega.ro

*În memoria dlui col (r) dr. ist. Valentin MARIN,
cel care a însuflețit această revistă*

CUPRINS

157 DE LA NAȘTEREA LUI DRAGOMIR HURMUZESCU	
100 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI EDMOND NICOLAU	
150 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ION HELIADE RĂDULESCU	

Filofteia REPEZ, Nicolae-Florin PRUNĂU	
Omagiu savantului român Dragomir Hurmuzescu.....	19
Stan PETRESCU	
Dragomir Hurmuzescu, remarcabil fizician, inventator, profesor și ctitor al radiofoniei românești.....	35
Eufrosina Otlăcan	
Edmond Nicolau, 100 de ani de la naștere.....	47
Eufrosina OTLĂCAN	
Ion Heliade Rădulescu, ctitor al Școlii românești.....	53

EVOCĂRI

Valentin-Stelian BĂDESCU	
Medici musceleni de altădată – Ovidiu Vlădescu, un medic al unor vremuri demult apuse.....	61
Curcă DUMITRU	
File din istoria Facultății de medicină veterinară din București. Partea a II-a: 100 de ani de la transformarea Școlii superioare de medicină veterinară în Facultatea de medicină veterinară, arondată între anii 1921 și 1948 Universității din București.....	99
Iorgu PETRESCU, Angela PETRESCU	
Grigore Antipa – Raportul prezentat în fața Academiei Române despre activitatea sa în timpul ocupației străine a Bucureștilor din Primul Război Mondial	145

Stan PETRESCU

Take Ionescu în diplomația și viața politică românească, la cumpăna dintre
secolul 19 și începutul secolului 20.....153

Daniela-Amby OSTAFE, Laura-Alexandra OSTAFE,
Laurențiu-Norocel OSTAFE

Academician Ana Vasilichia Aslan, inventatoarea produsului Gerovital H₃ –
Realizare de excepție în știința românească.....171

STUDII ȘI COMUNICĂRI

Mirela-Adriana ANGHELACHE

Scara Richter, celebra scară de măsurare a mărimii cutremurelor. Istoric și
descriere.....193

Emilian M. DOBRESCU, Edith Mihaela DOBRESCU

Influența COVID-19 asupra copiilor și tinerilor – Perspective ale
organizațiilor internaționale.....207

Ștefan GHEORGHE

Starea de drept și starea de fapt în România anilor 1944–1947. Considerații
privind schimbarea formei de guvernământ a României la începutul
regimului comunist.....215

Eugen SITEANU

Șapte secole de generare și regenerare a strategiei acțiunilor rapide227

Tiberiu TĂNASE

Puncte de vedere privind asasinarea marelui istoric român Nicolae Iorga,
membru al Academiei Române. Implicarea poliției legionare și a
Corpului Muncitoresc Legionar (CML) în asasinat.....237

Narcis ZĂRNESCU

Creierul, câteava procente epistemice. O foarte scurtă istorie a
neuroștiințelor. Excurs bibliografic.....249

PERSONALITĂȚI

Gabriela ANDREI, Mircea-Dragomir ANDREI

Dr. Carol Paul Karácsonyi la 80 de ani.....265

Ioan Codruț LUCINESCU

Mitiță Constantinescu, susținător constant al industrializării României în
perioada interbelică.....283

Marian Traian GOMOIU, Sanda MAICAN, Dumitru MURARIU

Două personalități ale biologiei românești – Profesorul Mihai Băcescu și
discipolul său, Marian-Traian Gomoiu.....295

Ioana PETCU, Andreea Florina RADU, Tiberiu TĂNASE

Aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea lui Henri Coandă.....309

Alin M. OLĂRESCU

Nicolae P. Leonăchescu și Julius Natterer, două modele de organizare a
memoriei.....335

VARIA

Ionel Aurelian COTOBAN

Durustorum – Constantiniana Daphne, punte peste Dunăre – Cale a sfinților.....363

SEMNAL EDITORIAL, RECENZII

Mirela Adriana ANGHELACHE

Maria Boștenaru Dan (ed.): Heritage, Landscape and Restoration of
Historical Gardens (Patrimoniul, Peisajul și Restaurarea Grădinilor
Istorice).....373

Mirela-Adriana ANGHELACHE

Ioan Munteanu: „Stradele Brăilei”, „Stradele Brăilei II”, „Piața Traian –
kilometrul zero. Povestea unei străzi – Regala”377

Adrian BAVARU

Alexandru Ș. Bologa: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină
„Grigore Antipa” Constanța – Repere.....383

Valentin-Stelian BĂDESCU

Mihail-Nicolae Stanca: Mihail Eminescu și adevărul Sfintei Scripturi, Vol. I
și II.....389

Alexandru Ș. BOLOGA

Tiberiu Tănase (coord.): Ovidiu Boureanu, Petru Ștețcu – Democrație vs.

Totalitarism (manual)395

IN MEMORIAM

Viorel BĂDESCU

Dr. Valentin Marin – o viață dedicată profesiei și Comitetului Român de

Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii.....401

Alin M. OLĂRESCU

Valentin Marin – Un militar de carieră și istoric în slujba Comitetului

Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române.....417

Eugen SITEANU

Omagiu adus domnului dr. Valentin Marin.....427

Mărturii despre domnul dr. Valentin Marin.....431

NICOLAE P. LEONĂCHESCU ȘI JULIUS NATTERER, DOUĂ MODELE DE ORGANIZARE A MEMORIEI

Alin M. OLĂRESCU¹

a.olarescu@unitbv.ro

ABSTRACT: In this paper, two models of memory organization are presented. The authors of these two examples are engineers, university professors: Nicolae P. Leonăchescu (b. 9 June 1934, Stroești – Argeș, Romania – d. 4 August 2019, Bucharest, Romania) and Julius Karl Manfred Natterer (b. 5 December 1938, Neukirken – Hagnn, Bavaria, Germany – d. 25 October 2021, Unterzeitlerdorn, Straubing, Germany). Both were passionate, active and involved teachers in the life of the institutions which they worked for, as well as in the life of the community. They had the same ambition and tenacity in organizing the memory of their work over time and acted accordingly, each providing a valid model for the organization of the memory and facilitating access for future researchers to the databases they compiled throughout their lives. These models of memory organization need to be known, adapted and multiplied, but above all exploited in order to create a sustainable and durable future.

KEYWORDS: memory; technical, personal and family archives.

Introducere

Arhivele constituie un patrimoniu unic și de neînlocuit transmis din generație în generație. Surse de informație credibilă pentru o guvernare responsabilă și transparentă, arhivele joacă un rol esențial în dezvoltarea societăților contribuind la constituirea și salvarea memoriei individuale și colective – se afirmă în Declarația universală asupra arhivelor, emisă de UNESCO la 10 noiembrie 2011 [26].

Evoluția unei societăți, familii sau persoane va putea fi conturată în măsura în care adevărul istoric este cunoscut, înțeles și însușit, iar învățămintele desprinse devin realitate și nu doar ilustrări episodice risipite

¹ Conf. univ. dr. ing., Universitatea Transilvania din Brașov; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a Comitetului Român de Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii al Academiei Române; președinte al Societății Cultural – Științifice „Stroești – Argeș”.

de-a lungul timpului. Istoria nu s-a scris și nu va fi scrisă numai pe baza documentelor administrative, oficiale, alături de acestea este vital să fie semnalate și fructificate arhivele personale, create de cei care fac istoria pas cu pas. Desigur că cele două tipuri de arhive – oficiale și particulare – se completează reciproc, dar cele din urmă dau originalitatea, culoarea, spiritul și mentalitățile unei epoci. Arhivele personale și familiale sunt în aceeași măsură viață și istorie [26].

În lucrarea de față sunt prezentate două exemple de organizare a memoriei, antum, prin arhivarea documentelor proprii, în două moduri, diferite ca organizare dar similare prin conștiința și coerența demersului. Autorii acestor două exemple sunt inginerii: Nicolae P. Leonăchescu și Julius Karl Manfred Natterer.

I. Nicolae P. Leonăchescu

Nicolae P. Leonăchescu s-a născut la 9 iulie 1934 în satul Stroești – Argeș, dintr-o străveche familie românească ale cărei rădăcini se structurează astfel: Tatăl: Petre L. Leonăchescu (2 decembrie 1891, Stroești – 5 ianuarie 1973, Stroești), dirigintele oficiului P. T. T. Stroești – Argeș; Mama: Maria Gh. Ciolcă (22 iunie 1909, Vâlsănești – 16 august 2009, Stroești), casnică. Bunicii paterni: Leon N. Mihalcea – Năndrașu (15 februarie 1845, Bălilești – 19 februarie 1913, Stroești), agricultor, nepotul lui Nicolae M. Năndrașu (1783 – 12 octombrie 1846, Stroești), boier de neam. Badea I. Ionescu – Apostescu (25 mai 1851, Stroești – 26 septembrie 1927, Stroești), casnică. Bunicii materni: Gheorghe I. Ciolcă (1879, Vâlsănești – 1959, Vâlsănești), moșnean, agricultor; Elisabeta N. Sandu (28 aprilie 1884, Vâlsănești – 1953, ?), casnică. Frații: Aurelia (20 aprilie 1929, Stroești – 29 ianuarie 2017, Curtea de Argeș), Eugenia (24 august 1937, Stroești – 26 august 2011, Stroești) și Ion (29 august 1941, Stroești –). Legăturile de rudenie: sunt vaste și pe arii mari pentru că familiile de geneză au avut mulți copii care s-au răspândit în toată țara dar și dincolo de hotarele ei actuale. În satul Stroești are rude apropiate în familiile: Ciolcă, Sandu, Ionescu, Olărescu, Galatioiu, Leonache – Leonăchescu, Toteanu, Trufășilă, Petrescu, Gurilă, Botan ș.a.

A fost elevul Școlii Primare din Stroești – Argeș, în perioada 1941–1945, având ca învățătoare pe Elena Al. Ionescu – Păunescu (1906–1994) și pe Maria – Tincuța I. Retevoescu – Pintilescu (1924–2010), remarcându-se ca un elev conștiințios și atent la evenimentele sociale ce frământau viața

satului în acei ani cumpliți ai războiului: concentrări masive și decedați pe front; contribuție materială a locuitorilor; primirea refugiaților din Moldova de Nord, Basarabia, Bucovina și din Pitești; construcția localului pentru: sediul plășii, Cămin Cultural, Biblioteca satului, camera oficială etc. de către un grup de rudari care au scăpat în acest fel de o eventuală deportare în Transnistria! [21].

În perioada 1945–1952 a fost elev la Liceul Ion C. Brătianu din Pitești iar lumea liceului meu din perioada 1945–1952 a fost zguduită de mari schimbări cu efecte majore asupra corpului profesoral, elevilor și familiilor acestora.... În vara anului 1948 s-a aplicat „reforma învățământului” printr-un examen de selecție la care au participat absolvenți ai vechilor clase a IV-a ale Ciclului inferior de liceu și noile clase a III-a de Gimnaziu unic; absolvenți din Pitești și de la alte școli din provincie – circa 600 concurenți – au candidat pentru un loc în clasa a VIII-a, de 50 de elevi, după noile standarde școlare. Am intrat în rândul „fericiților câștigători” pe locul patru cu media 9,55. În anii 1948–1952, am promovat cele patru clase ale ciclului superior de liceu cu următoarele rezultate: clasa a VIII-a A: media 8,07 (în zilele de 27 aprilie – 19 mai 1949, am fost internat la Spitalul din Curtea de Argeș, Secția Contagioși, ca bolnav de scarlatină; „convalescența” am început-o chiar la 20 mai 1949 prin prezența la lecții și „dând” tezele de rigoare!); clasa a IX-a A: media 8,72; clasa a X-a A: media 9,00 și clasa a XI-a A: media 9,92 – cu Diplomă de Merit (am avut o medie 9,00 la Biologie!). Internatul liceului fusese bombardat de americani în ziua de 6 mai 1944 și timp de cinci ani am găsit sprijin la trei gazde din Pitești: Maria Gh. Nițu (strada Ștefan cel Mare Nr. 28) primii doi ani de gimnaziu: 1945–1947; familia Constantinescu – Florescu (str. Oescu, azi Florăriei, Nr. 14), 1947–1948; doamna Vasilescu (str. Justiției Nr. 4) în 1948–1950. În toamna anului 1950, s-au deschis internatul liceului și cantina aferentă; timp de doi ani școlari, 1950–1952 (clasele a X-a și a XI-a) am fost acceptat în spațiul respectiv, nou construit și bine amenajat. Regimul gazdelor era cumplit și nu poate fi uitat pentru că, România postbelică a fost marcată dureros de agresiuni de tip holotropic: seceta; foamete; lipsuri de tot felul; distrugerea elitelor; prigoana politică; jaful trupelor rusești de ocupație; inflație; confiscarea abuzivă a bunurilor mobiliare și imobiliare; cotele obligatorii; exmatricularea elevilor cu „origini sociale nesănătoase”; denunțuri și arestări trucate; cenzura generalizată; „sovietizarea” învățământului; pervertirea tineretului la modele ideologice totalitariste; regimul dictaturii proletarietului; stabilizări monetare; exacerbarăa cultului personalităților de sorginte socialistă sau comunistă (Lenin, Stalin, Marx, Engels); promovarea internaționalismului cât mai proletar; raționalizarea și

regimul cotelor obligatorii ș. a. m. d. Comunismul primitiv de tip asiatic a fost sursa unor abuzuri de neimaginat [21].

Fig. nr. 1 – Prof. univ. dr. ing. Nicolae P. Leonăchescu DHC (n. 9 iulie 1934, Stroești – Argeș – d. 4 august 2019, București) – [21]

Elev atent consemnează într-un jurnal personal toate aceste schimbări sociale, împreună cu opinii și impresii personale care devin sursă bibliografică pentru viitoarele studii și cercetări. Desigur că au existat și bucurii în viața liceanului Nicolae P. Leonăchescu: *Bucurii? Profesorii cu experiență didactică valoroasă ne ofereau și clipe de destindere. Nu pot uita excursia la Constanța și în împrejurimi efectuată în zilele de 7–10 iunie 1947, cu trenul personal, de un grup numeros de elevi printre care m-am numărat și eu! Galeria marilor profesori din liceul anilor mei de elev este plină cu chipurile unor celebre personalități care au rezistat judecăților necruțătoare ale timpului. Sunt bucuros a-i menționa, aici, pe cei care mi-au iertat greșelile și m-au ajutat pe drumul aspru al evoluției culturale – științifice și anume: Dumitru*

P. Mihalașcu și Emil Gh. Morțun (Matematică); Marin Manu Bădescu, George Aman și Drăghici – Virgil C. Mărgineanu (Limba română); Felicia Nucă (Limba franceză); Constantin D. Albu și Tache Sâmbotin (Muzică); Haralambie Ciocan (Chimie); Gheorghe M. Toma (Geografie); Iulian P. Matei (Istorie) ș. a. În rest: lecții, extemporale, teze, ședințe de învățământ ideologic, muncă voluntară, mitinguri, concursuri literare, unificarea organizațiilor de tineret, lectura în grup a articolelor de fond din presa politică a vremii ș. a. m. d. Propaganda comunistă era feroce și elevului nu i se ierta nici o greșeală. „Experimentul Pitești” din celebra închisoare avea efecte și în cadrul liceului din Pitești. Unii dascăli tinerei experimentau pe tinerele vlăstare din băncile aflate în fața lor metode de „educație comunistă” cu aforismul: „Cine rezistă bine! Cine nu rezistă, să plece în altă parte!” În general, din rândul activiștilor tineri recrutați la nivel județean în celulele P. C. R. ori în organizațiile de tineret au apărut și asemenea cadre didactice; unii nici nu aveau calificarea impusă de lege! Pe timpul „foametei”, unele cadre didactice din liceu solicitau alimente de la elevi; cine nu se „conforma” cererilor primeau o notă „rea” la materia respectivă. Chiar elevii foarte buni erau șantajați în acest fel! Pot să dau și exemple din clasa mea, a III-a D! Părinții copiilor tratau aceste fenomene cu înțelepciune, aplicând metoda „pașilor mărunți” și a intervenției discrete prin cunoștințe sus – puse [21].

În anul 1952 intră, ca student, la Facultatea de Instalații și Utilaj a Institutului de Construcții din București, secția Instalații. Decizia o ia în urma unei discuții, avute în vara anului 1951, cu *Ghică C. Leonache*, un vecin, rudă cu noi; era un foarte bun maestru instalator și lucra în București. Așa m-am decis: Voi urma specialitatea Instalații la facultatea de profil [21] iar admiterea s-a făcut fără examen dar nu fără griji și emoții: *Mă pregătisem intens pentru acest examen și la prima probă scrisă am intrat în Sala C1 ca să o susțin. După ce s-a enunțat subiectul la „Algebră și Trigonometrie” iar candidații l-au scris, a intrat în sală secretarul facultății și strigă numele unor candidați printre care și al meu, precizând: „Cei strigați să iasă din sală!” Două fete Cosmovici Gh. L. Mona – Marina și Economu A. Anișoara nu veniseră la proba scrisă. Eu am încremenit, frământat de întrebări: „Te pomenești că cineva m-a reclamat că n-am originea socială sănătoasă!” Tata era înregistrat ca „țaran mijlociș” dar fusese și dirigintele Oficiului PTT Stroești! Candidații proveniți din clase/categorii sociale taxate drept „nesănătoase” (chiaburi, preoți, învățători, „exploatare”, comercianți, industriași, politicieni etc.) nu aveau dreptul să intre la facultate! Secretarul Mihai Bruștuc – am aflat, ulterior, numele – a explicat: „Dumneavoastră ați fost admiși în facultate pe baza Diplomei de*

Merit, fără examen. Puteți pleca și vă așteptăm la deschiderea anului universitar!" Acest anunț se baza pe un ordin ministerial pe care îl primiseră în aceeași zi! Pluteam de bucurie! Cineva mi-a șoptit: „Vezi că s-a afișat la avizierul facultății acest anunț și lista respectivă". Era primul an când se aplica o asemenea metodă la admitere dar n-a fost aplicată decât 2 – 3 ani și vă imaginați de ce n-au permanentizat-o. M-am dus la avizier, nici o listă! Am intrat în Secretariat și M. Bruștic mi-a confirmat decizia ministerială în mod ferm. Cosmovici Mona și Economu Anișoara văzuseră lista și au decis: „Hai la ușă să vedem cine e ăsta, Leonăchescu!" Și m-au văzut! Un fiu de țărani români, sărăcăcios îmbrăcat, speriat și de umbra lui; ele erau absolvente ale Liceului „Dimitrie Cantemir" din București! Șocul provocat celor dragi din Stroești, unde am ajuns în aceeași zi, l-am povestit colegului de liceu Constantin Fulgeanu mai târziu iar el a publicat informațiile într-o broșură cu titlul: „Oameni de seamă ai Argeșului: NICOLAE LEONĂCHESCU", apărută în anul 1992 la Pitești. Ceea ce a urmat se cunoaște: o permanentă luptă cu tine însuși pentru a realiza autodepășirea impusă de statutul final de INGINER! [21].

Viața de student al lui Nicolae P. Leonăchescu, din perioada 1952–1957, a fost una plină de evenimente și este descrisă în următorii parametri: anul bobocilor; lumini și umbre; universitari de toate nuanțele; statistica și oamenii; cantine și cămine; capcanele marelui oraș; echipa de gimnastică; un an infernal; o repartitie guvernamentală [21].

După o scurtă perioadă de stagiatură (12 iulie 1957 – 9 decembrie 1957) ca inginer energetician la IRECER Pitești, a revenit la Catedra de Termotehnică a Institutului de Construcții București, parcurgând toate treptele ierarhiei universitare: șef de laborator (1957–1960); asistent (1960–1962); șef de lucrări (1962–1968); conferențiar (1968–1977) și profesor (9 septembrie 1977 – 15 septembrie 2001, data ultimului examen cu studenții).

În ziua de 25 aprilie 1968 a susținut public teza de doctorat: „Contribuții la studiul propagării căldurii prin sol" – sub conducerea prof. ing. Lazăr Stoicescu, șeful Catedrei de Termotehnică de la Facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic București – și a obținut titlul de Doctor inginer în Termotehnică [19]. Avatarurile parcursului doctoral și ale susținerii tezei sunt povestite patruzeci și șase de ani mai târziu, în cartea noastră „La Masa de Pământ. Întâlniri cu Nicolae P. Leonăchescu – 80" [21].

Devine conducător de doctorat în anul 1990 iar în perioada 1977–1981 a fost prodecanul Facultății de Utilaj Tehnologic al Institutului de Construcții București.

În paralel cu activitatea didactică, a desfășurat o susținută activitate tehnică, jalonată astfel:

Inginer energetician la IRECER Pitești în perioada 12 iulie 1957 – 9 decembrie 1957, cu atribuții în domeniul electrificării satelor din fosta Regiune Argeș, contribuind la bunul mers al unor sisteme energetice și la electrificarea unor localități ca: Pesceana – Vâlcea, Sămara, Spineni, Costești – Vâlsan, Căzănești – Vâlcea, Drăganești – Olt, Rucăr – Muscel etc.

Inginer proiectant – șef, cu jumătate de normă la IPTANA și după divizare, la IPTTC (10 octombrie 1964 – 9 decembrie 1967). În această calitate a proiectat instalații termice la: Stația de releu de pe Coștila – Bucegi și la cea de pe Râncă – Parâng; racord de termoficare Onești; Stația de unde lungi Bod – Brașov; Centrul Radio Combinat; Oficiul PTTR din Neptun și cel din Olănești – Vâlcea; Centrala telefonică automată Drumul Taberei, București; Oficiul Special de Expediere a Presei Casa Scânteii, azi Casa Presei Libere, București; Fabrica de prefabricate din beton armat din Aiud; Stațiile de Transport Auto din Comănești și Petroșani; Aerogara de mărfuri de la Aeroportul Internațional Otopeni; Intreprinderile de Reparații Auto din Iași, Sibiu și Tecuci etc. [27].

Consilier și proiectant de specialitate la Întreprinderea METROUL București – la proiectarea instalațiilor de microclimă ale metroului bucureștean s-a aplicat „metoda Leonăchescu” pentru determinarea sarcinii termice.

Consilier de specialitate la Institutul Român de Standardizare, INCERC București, SC TEHNOSISTEM SA. Conform HCM nr. 26 a făcut parte, ca vicepreședinte, din comisia de recepție a Spitalului Județean din Pitești.

În calitate de expert tehnic la Arbitrajul de Stat, Consiliul Național al Inginerilor și Tehnicienilor (CNIT) și Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie (CNȘT) a expertizat evenimente speciale ca: dezastrul de la Puțul Central Hârnici al Minei de aur de la Gura Barza, județul Hunedoara (3 ianuarie 1973); coroziunea rapidă a instalațiilor termice ale complexului de sere de la Pipera (1975); incendiul de la Fabrica de Casete Radio și Televiziune, București (23 aprilie 1975); conflictul dintre Primăria Municipiului și Combinatul de Lianți din Câmpulung – Muscel, în domeniul alimentării cu apă (1978); explozia unei conducte de gaz din Reșița, de pe o stradă pavată cu zgură de furnal neutralizată deficitar (6 decembrie 1974); explozia unui rezervor de acid clorhidric de la Fabrica de Antibiotice din Iași (23 aprilie 1973).

Ca cercetător științific și expert tehnic a onorat prevederile a douăzeci și două de contracte de cercetare încheiate cu: INCERC, IIMI, IPC și TAGLSIT (pentru CNE Cernavodă); ISPCAIA și ICPILA (pentru silozuri de ciment în Pakistan); Întreprinderea METROUL, IPTANA, ICPTSC, ICPAIUC, INCREST, CNȘT, IPCT din București; Întreprinderea de Materiale de Construcții din Oradea, IPJ Prahova din Ploiești etc.

Domeniile sale de cercetare au cuprins următoarele arii: termotehnica și energetica construcțiilor; sisteme și instalații termice; termodinamica tehnică; istoria tehnicii și științei românești; istoria comunei Stroești-Argeș; istoria Școlii Tehnice Superioare Românești; folclor, studii de caz ș.a. [3].

Cercetătorii din domeniul termotehnicii, referindu-se la modele fizice de introducere a entalpiei – genealizarea relațiilor lui L. Onsager privind: forțele și fluxurile termodinamice și a sursei de entropie; introducerea timpului ca parametru în studiul proceselor ireversibile/nestaționare; definirea puterii drept o „viteză de interacțiune energetică”; procese de transfer de căldură prin medii cu granițe mobile (îngheț/dezgeț); analiza și corectarea *constantei lui Neumann*; utilizarea funcțiilor cilindrice în studiul proceselor de frânare (lineare/nelineare; continue/intermitente); extinderea calcului cu diferențe finite la spațiul tridimensional și condiții de unicitate; introducerea conceptului de *perturbări termice locale* – au semnalat contribuția autorului Leonăchescu sub diferite forme: „Metoda Leonăchescu” (1981; A. Petrescu, Gh. Duță și P. Vasilescu; p. 68 – 73); „Punct Leonăchescu” (1981; C. Bandrabur); „Leonăchescu point” și „Leonăchescu approach” (1983; Adr. Bejan, Londra); „Puncte Leonăchescu” (1998; Al. Măruță). În 1994, Adrian Bejan, Duke University, SUA și K. Rupp, SUA revin cu „Leonăchescu method” și „Leonăchescu point” iar prof. Stoian Petrescu a constatat că există: „Modelul lui Leonăchescu” și „Modelul Schmidt – Leonăchescu” (1983); „Modelul Schmidt – Vlădea – Leonăchescu” și „Modelul Schmidt – Leonăchescu” (1988) etc.[1, 24, 25, 21]. A obținut două brevete de invenție și unul pentru o inovație și este autorul a trei standarde originale în domeniul Termotehnicii construcțiilor: STAS 7109 – 73 (reeditat în 1986), STAS 6472/7 – 74 (reeditat în 1985) și STAS 6472/9 – 76, actualmente aflate în vigoare și în uz, în variante reeditate.

A publicat un număr impresionant de lucrări, lista sa de publicații cuprinzând 669 de titluri dintre care 46 de cărți [20]. Menționăm cărțile: *Termotehnică*, Ed. Didactică și Pedagogică, ediția I, 1974; ediția a II-a, 1981; *Probleme de termotehnică*, Ed. Didactică și Pedagogică, 1977;

Transferul căldurii între construcții și sol, Ed. Tehnică, vol. I, 1981; vol. II, 1989 (Intensificarea proceselor de transfer de căldură prin sol se constată la multe construcții în exploatare. Autorul a introdus conceptul *perturbări termice locale*, cu aplicație la canale de termoficare, amplasate în teren denivelat sau pe marginea unor ape curgătoare sau staționare etc); *Lexicon de construcții și arhitectură (Fizica construcțiilor)*, Ed. Tehnică, vol. I (A-C), 1985; vol. II (D-M), 1986; vol. III (N-Z), 1988; *Câmpul termic universal*, Ed. Tehnică, 1992, ed. II-a, 2011; *Bătălia pentru Sistemul Metric*, Ed. Ion Creangă, Ed. I, 1986; Ed. a II-a, AGIR, 2013; *Stroești-Argeș. Documente și mărturii*, Ed. Litera, vol. I, 1971, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, vol. II, 1981, Casa de Editură și Librărie Nicolae Bălcescu, București, vol. III, 2000; *Premise istorice ale tehnicii moderne românești*, Ed. Tehnică, vol. I, 1994, vol. II, 1996, Ed. AGIR, ed. II-a, 2007; *Destine și proiecții*, DRIM EDIT, Târgu Jiu, 2003; *Lacrimile Basarabiei*, DRIM EDIT, Târgu Jiu, 2004; *Inginerul Carol S. Caracioni-Crăciun*, Ed. AGIR, 2009; *Studenți români în Franța*, Ed. AGIR, 2011; *Orizonturile cunoașterii*, Ed. AGIR, 2015 – carte ce dezvăluie aria preocupărilor și eforturilor holotropice ale autorului [23]; *Sumare dintr-o viață*, Ed. AGIR, 2019.

A publicat atât sub numele sau complet – Nicolae P. Leonăchescu – cât și sub următoarele pseudonime: Nicolae Năndrașu, Nicolae Leonăchescu – Năndrașu, N. Leonăchescu – Năndrașu, Leonăchescu Nicolae, N. L., N. P. L., N/L (abreviere bazată pe citirea semnăturii ca „N pe L” adică N. P. L. respectiv Nicolae P. Leonăchescu).

Nicolae P. Leonăchescu a fost: fondator și președinte al Societății Române a Termotehnicienilor în perioada 5 martie 1990 – 29 mai 1998; redactor-șef al revistei *Termotehnica* în perioada 1993–1998; fondator al Societății Cultural-Științifice *Stroești-Argeș*, președinte executiv în perioada 30 iulie 1972 – 26 iulie 1992, și președinte de onoare al societății în perioada 26 iulie 1992 – 4 august 2019 (data decesului), activitatea sa fiind continuată de: prof. univ. dr. ing. Emilian N. Baciș – președinte activ 26 iulie 1992 – 24 iulie 2004 și președinte de onoare 24 iulie 2004 – 8 ianuarie 2018 (data decesului) și de către conf. univ. dr. ing. Alin M. Olărescu, 24 iulie 2004 – prezent; membru fondator și vicepreședinte, din anul 1990, al Societății Cultural-Științifice *Getica*; membru fondator și vicepreședinte al Fundației Cultural-Științifice *Mihai Viteazul-Călugăreni* din anul 1993; director al publicațiilor *Posada* și *Stroeștenii* (1996–2004); vicepreședinte al Comisiei de inventică a Academiei Române (20 noiembrie 1988 – 31 mai

1991); membru, din 16 mai 1973, al Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii al Academiei Române (CRIFST) și participant activ la sesiunile și acțiunile acestei structuri, fiind redactor responsabil al lucrării Ingineri Români. Dicționar Enciclopedic – volumele I (2016 – ediția definitivă), II (2018) și III (2019), autor al prefaței primului volum (sub pseudonimul Nicolae Năndrașu), în care crează cadrul general și liniile directoare ale redactării unei astfel de lucrări (p. 23–25) [3, 4, 5].

Pentru activitatea sa, Universitatea din Craiova i-a acordat, la 12 martie 2004, titlul științific de *Doctor Honoris Causa* în anul 2004, iar Universitatea Tehnică de Construcții i-a conferit, la 17 decembrie 2012, titlul de *Profesor Universitar Emerit*.

A susținut o amplă activitatea parlamentară ca: Deputat de Argeș (7 mai 1996 – 13 decembrie 2004) din partea Partidului România Mare; secretar al biroului Permanent al Camerei Deputaților (1 septembrie 2001 – 13 decembrie 2004). Activitatea lui politică și parlamentară se reflectă în scrierile sale și a fost apreciată de contemporani. S-a remarcat prin acțiunile de stabilire și întărire a relațiilor cu românii din afara granițelor, fiind un promotor al Unirii Basarabiei cu Țara Mamă. Pentru această susținută activitate a fost recompensat, la 10 decembrie 2004, cu Ordinul Național „Serviciul Credincios” în grad de Cavaler.

S-a căsătorit la 1 august 1959 cu Nicolina P. Săraru (14 august 1935, Pesceana, jud. Vâlcea – 2 iulie 2006, București), absolventă a Facultății de Biologie a Universității din București, educatoare. Are doi copii: Daniela (n. 22 august 1963 –), inginer nuclearist CNE Cernavodă, căsătorită cu Petru N. David (n. 20 mai 1961 –); Ovidiu (n. 14 mai 1968 –), inginer mecanic, căsătorit cu Dana – Mihaela Popescu (n. 13 noiembrie 1968 –), inginer. Nepoți: Alexandra P. David (n. 5 decembrie 1989 –); Octavian – Mihai P. David (n. 11 decembrie 1992 –) și Andrei – Iustin O. Leonăchescu (n. 25 martie 2000 –).

A decedat la 4 august 2019, în locuința sa din București iar funeraliile, desfășurate cu onoruri militare, au avut loc în data de 7 august 2019 în satul său natal, Stroești – Argeș.

Cercetător asiduu al arhivelor românești și străine, Nicolae P. Leonăchescu, a fost omul care a știut să-și organizeze memoria. Astfel a instituit, prin donații, fonduri de documente în diverse biblioteci și arhive: Liceul I. C. Brătianu Pitești, Biblioteca Județeană Pitești, Biblioteca Academiei Române, Arhivele Statului Pitești, Arhivele

Complexului Muzeal Golești, Arhiva Societății Cultural – Științifice „Stroești – Argeș” etc.

Dincolo de aceste donații și instituiți de fonduri a fost permanent preocupat de efectele acțiunilor sale, încercând să salveze de uitare aceste documente ale unei vieți aflate în continuă căutare. Astfel, în anul 2019, la Editura AGIR din București, seria „Repere Istorice” apare cartea *Sumare dintr-o viață*, considerată chiar de autorul său o carte atipică. Atipicitatea acestei cărți este dată de faptul că ea cuprinde, în cele 172 de pagini, rezumatele manuscriselor predate de Nicolae P. Leonăchescu, Arhivelor Statului Pitești, la data de 31 august 2015.

Cartea este structurată în trei capitole:

1. *Jurnalul unui argeșean* – capitol ce redă, pe 87 de pagini, sumarul însemnărilor din perioada 25 aprilie 1996 – 31 august 2015, defalcăt în două subcapitole: *Parlamentarul. Însemnări cu suflul la gură* (vol. 1–28) și *Pensionarul. Note finale* (vol. 28 – 40). Acest manuscris se desfășoară pe 11.308 pagini, în 40 de volume, al căror inventar (Anexa 1) cuprinzând numărul volumului, numerotarea paginilor și datele de început și sfârșit (ex. Vol. 1 / pp. 1–220, 25 aprilie – 23 septembrie 1996; Vol. 28 / pp. 6995 – 7304, 25 septembrie 2004 – 19 mai 2005) se află în finalul capitolului pentru o mai bună orientare – a cititorului și cercetătorului – atât în carte cât mai ales în arhivă. De asemenea, acest capitol se încheie cu o listă (Anexa 2) a deplasărilor lui Nicolae P. Leonăchescu, în Basarabia și în alte țări, în care sunt redată succint: perioadele, traseele și scopul/tematica deplasării.

2. *Caietele Stroeștenilor* – în care sunt redată sumarele a 1.056 de secvențe documentare, desfășurate pe 6.040 pagini de manuscris, cuprinse în 17 volume, completate cu texte, imagini și reproduceri de documente, inclusiv reviste locale de mare valoare. Acest manuscris reflectă preocupările autorului pentru istoria satului Stroești – Argeș, și redă cititorului și mai ales cercetătorului, achizițiile documentare ale lui Nicolae P. Leonăchescu din perioada: 1944 – august 2016. Capitolul este completat de patru anexe: *Anexa 3* cuprinde tabelul colecției de extrase din presă cu tematica Stroești – Argeș, 18 volume totalizând 4264 file în aria temporală 1944 – august 2016; *Anexa 4* cuprinde procesul verbal de donație către Direcția Județeană Argeș a Arhivelor Naționale ale României a fondului *de documente și mărturii colectate de mine de-a lungul vieții – spre conservare și utilizare competentă* – [15]. Lista cuprinde 19 poziții în care sunt descrise succint ceea ce Nicolae P. Leonăchescu a donat Arhivelor Naționale ale

României iar arhiviștii A. N. R. – D. J. A. Pitești, delegați, în București, la 31 august 2015, Pribeagu I. Lucian și Sina V. Nicolae, au primit în custodie. *Anexa 5* cuprinde lista deputaților de Argeș în perioada 1920–1990, publicată în *perspectiva istoriei politice argeșene <în care> deputații au ocupat un loc aparte. Atât cât a fost, contribuția lor la peisajul legislativ s-a materializat în idei și texte care au asigurat continuitatea și fluența vieții noastre. Unii deputați au făcut epocă; alții au intrat în neant cu neputințele lor.*” [15]. Această anexă prezintă o addenda ce cuprinde trei semnale istorico – științifice: 1. descoperirea de către studentul Nicolae Stoica din Galeș, jud. Argeș, în anul 1956, în râul Vâlsan a trei exemplare din specia asprete, „o fosilă vie” din epoca terțiară – recunoscută științific și înregistrată, în anul 1957, cu denumirea de *Romanichtys Valsanicola*. 2. Pe raza satului Stroești – Argeș, se află „mlaștina oligotrofă” Lacul cu Ochiu, aflată a 550 m altitudine, singura din Subcarpații Meridionali, unde s-a conservat un „rar fenomen fitogeografic” și unde cercetătorul Gheorghe L. Turcu (n. 1929 – 4 mai 2009) a descoperit (în anii 1958–1970) doi taxoni noi în știință (*Betula Hybrida Bechstein, forma neocarpatica Turcu, forma nova; Drosera rotundifolia L. cu forma caufoliata Turcu, forma nova*) și alți patru taxoni necunoscuți în Muntenia și descriși ca atare în teza sa de doctorat. 3. Savantul Aurelian N. Sacerdoțeanu (20 dec. 1904, satul Ferigile, com. Costești, jud. Vâlcea – 7 iunie 1976, București), istoriograf și arhivist de elită, a prezentat în ziua de 28 iulie 1974, o comunicare la cea de-a 3-a Sesiune Științifică de Vară „Stroești – Argeș”, o comunicare în care a dezvoltat ideea că „râul Vâlsan își trage numele de la un un pește numit vâlsan” arătând că în România există și un munte Zăgan al cărui omonim derivă de la un vultur de altădată, zăgan; iar ambele denumiri: hidronimul Vâlsan și omonimul Zăgan datează din perioada totemică a omenirii când locuitorii se închinau la aceste două ființe: peștele vâlsan și vulturul bărbos zăgan. Așadar două probe lingvistice ale vechimii și continuității populațiilor din aceste zone. *Anexa 6* cuprinde poezia *Singur* – prima poezie scrisă de Nicolae P. Leonăchescu, în martie 1947, pe când se afla în gazdă, la Maria Gh. Nițu, str. Ștefan cel Mare, nr. 28, Pitești.

3. *Album fotografic* – este titlul celui de al treilea capitol care cuprinde douăzeci și nouă de imagini ce împreună cu legendele și sumarele lor întregesc alcătuirea cărții aducând completări și clarificări vizuale unor texte din cuprinsul cărții.

Prin structura ei, prin natura informațiilor dar mai ales prin varietatea

subiectelor abordate (de exemplu aflăm când a murit (octombrie 2003) Oane, poreclit Drăcosul – văcarul legendar al satului Stroești – Argeș dar și contribuțiile lui Nicolae P. Leonăchescu la dicționarul „Ingineri Români” editat de Academia Română prin intermediul CRIFST) și prin preocuparea pentru prezervarea memoriei prin documente scrise, această carte atipică devine un model de organizare a memoriei deoarece „cartea este singura noastră soluție contra uitării. Cartea este izvorul speranței. Acest adevăr nu trebuie ignorat [15].”

Activitatea de salvare și organizare a memoriei, l-a preocupat de timpuriu pe Nicolae P. Leonăchescu astfel la 29 ianuarie 1980, donează DJAN – Argeș, 31 de documente, înregistrate în inventarul cu numărul 1621, încadrate temporal între anii 1515 și 1955 [31]. Anul următor, prin declarația nr. 444/1981, donează aceleași instituții 8 documente originale emise în perioada 1751–1865 și inventariate sub numărul 1759 [32]. La acestea se adaugă inventarul cu numărul 2199, care conține 16 documente originale emise în perioada 1737–1818 [33]. Instituirea acestor fonduri în Arhivele Naționale a fost remarcată de specialiștii din domeniu care apreciază că dincolo de studiile personale, conțin documente foarte vechi importante pentru istoria locală și națională [26].

Conform inventarului alfabetic al Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale care prezintă lista fondurilor și colecțiilor date în cercetare, în decembrie 2017, fondul personal Prof. univ. dr. ing. Nicolae Leonăchescu, cuprinde

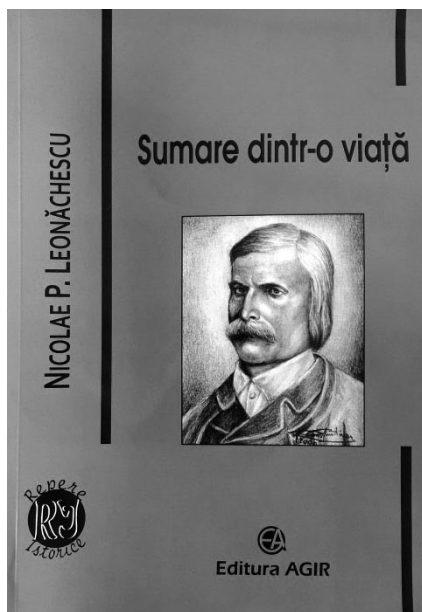

Fig. nr. 2 – Coperta întâi a cărții *Sumare dintr-o viață*, autor Nicolae P. Leonăchescu. Editura AGIR, București, 2019. Imaginea de pe coperta reprezintă crochiul lui Leon N. Năndrașu – bunicul autorului și nepotul Boierului de Neam Nicolae Matei Năndrașu, realizat de Romulus N. Constantinescu în anul 2000 după o fotografie aflată în colecția N. P. L.

patru numere de inventar, astfel (nr. inventar/anii extremi): 1734 / (1640–1869); 1621 / (1545–1921); 1759 (1751–1865); 1763 (1972–1992) [30].

II. Julius Natterer

Julius Karl Manfred Natterer s-a născut la 5 decembrie 1938 la Hagg – Neukirchen, Bavaria Inferioară, Germania, fiind unicul copil al unei familii cu tradiție forestieră; tatăl său a fost tehnician silvic iar bunicul său pădurar.

În 1965 devine inginer diplomat în domeniul construcțiilor – geniu civil, ca absolvent al Universității Tehnice din München. Între anii 1965 și 1974 a fost asistent la Catedra de Construcții a Universității Tehnice din München, perioadă în care a lucrat cu doi dintre cei mai mari specialiști ai vremii în domeniul construcțiilor din lemn: August A. Rucker și Anton Gattnar [29]. Profesorul August A. Rucker s-a născut la 14.02.1900 în München; tatăl Anton (1863–1934) comerciant, mama Walburga Schlederer (1863–1926). S-a căsătorit în anul 1931, în localitatea Helier, Insula Jersey, cu Valera Witkowski (1898–1960) originară din Elbing (Prusia de Est) și au avut un fiu, Antoine, jurnalist, născut în 1934. Începând cu anul 1910, a urmat cursurile Școlii Superioare (*Oberrealschule*) din München iar în 1918 și-a satisfăcut stagiul militar în cadrul Regimentului 1 Infanterie Bayer. După absolvirea liceului a studiat, în perioada 1919–1923, Ingineria Civilă la Universitatea Tehnică din München, devenind *inginer diplomat* în acest domeniu. În perioada 1923–1926 practică ingineria în cadrul companiilor Rhein-Main-Donau AG și Siemens-Bauunion iar între 1926 și 1927 lucrează în Paris ca inginer specializat în structuri din beton armat. Aici studiază arhitectura și urbanismul, la Ecole des Beaux Arts, având coordonator pe profesorul Auguste Perret (1874–1955) – expert în beton armat. În anii 1927–1928 coordonează construcția fabricii de mătase artificială din Premnitz, pentru compania Industrie & Wohnungsbau-Ges. Berlin iar în anul 1929 preia conducerea biroului de construcții Perret din Paris, activând ca inginer independent în Franța, Spania și Africa de Nord (renovarea orașului vechi din Madrid, portul liber din Cadiz, extinderea orașului Santa Cruz de Tenerife). În 1938 s-a întors la München unde și-a continuat activitatea de constructor, specializându-se treptat pe construcțiile din lemn, refăcând acoperișurile la mai multe biserici din München (distruse în timpul războiului): Theatiner, Frauen și Heiliggeistkirche. Din 1946 activează ca profesor la Universitatea Tehnică din München:

profesor de inginerie, șeful catedrei de Inginerie Urbană, extinsă ulterior și la traficul urban (1947); Director al Institutului pentru Construcții Rutiere (1949); Rector (1951–1957, reales în 1967); profesor de construcții din lemn (1965). În anul 1954, a a călătorit în SUA în cadrul programului de schimb cultural american. A ocupat și funcții politice importante: ministru (independent) al învățământului și culturii din Bavaria (14.12.1954–16.10.1957). A fost un bun organizator și militant pentru specializările profesionale, prezentând în 1956 primul plan național german de extindere a instituțiilor de învățământ (școli tehnice și de inginerie) ca reacție la lipsa de tineri ingineri și la eforturile de formare profesională considerabil sporite ale altor națiuni industrializate. Acest plan, denumit ulterior „Planul Rucker”, construit pe o durată de zece ani, a marcat începuturile planificării educației profesionale în Germania [7]. Profesorul Anton Gattnar s-a născut la 30.05.1899, în orașul Brünn din Moravia (acum Brno în Republica Cehă), după terminarea liceului în Iglau, a studiat construcțiile la Universitatea Tehnică din Graz și apoi în München. A absolvit în anul 1923, lucrând în industrie și în activitatea didactică fiind unul dintre cei mai mari ingineri specializați în construcții din lemn și întemeietor de școală în acest domeniu. Compendiile sale de specialitate au cunoscut un imens succes fiind publicate în mai multe ediții și traduse în limbi de circulație internațională (germana, franceză, engleză și chiar turcă): *Hölzerne Dach – und Hallenbauten (Structuri din lemn pentru acoperișuri și hale)* a fost publicată în 19 ediții între anii 1954 și 1961 și tradusă în trei limbi; *Bemessungstabelfn für Holzbauten (Tabele de proiectare pentru structuri din lemn)* a fost publicată în 10 ediții între anii 1939 și 1949 [6]. A fost unul dintre specialiștii care au pus bazele alcătuirii normativelor în domeniul construcțiilor din lemn: DIN 1052 și DIN 4420, aflate încă în uz, în variante adăugite și revizuite. A încetat din viață la 19.07.1968, la München [18].

Alături de acești doi mari specialiști în domeniul construcțiilor din lemn, întemeietori de școală precum și foarte buni organizatori, Julius Natterer se specializează în domeniul construcțiilor din lemn – domeniul pe care îl va practica cu ardoare toată viața sa.

În paralel cu această etapă de specializare deschide, în 1970, în München, primul său birou de proiectare specializat în studii, proiectare și calcul de rezistență al construcțiilor din lemn, iar în anul 1978 devine profesor și coordonator al Catedrei de Construcții din Lemn a Școlii Politehnice Federale din Lausanne (IBOIS), Elveția, înființată prin efortul

și insistențele sale, funcție deținută până în momentul ieșirii la pensie. S-a pensionat în anul 2004, ocazie cu care i s-a decernat titlul de *Profesor onorific emerit* al acestei instituții.

Parcusul său didactic și de cercetare a fost dublat de cel de antreprenor în domeniul construcțiilor, în special al construcțiilor din lemn, înființând și conducând mai multe birouri de studii, proiectare și calcul a construcțiilor din lemn: 1970, München, Germania; 1980: Planungsgesellschaft Natterer + Dittrich GmbH (PND), München, Germania; 1983 Bois Consult Natterer (BCN), Etoy, cantonul Vaud, Elveția; 1987 Ingénierie, Conception Structures Bois (ICS), Les Lanches, Franța. Este membru fondator al Centrului Internațional de Dezvoltare pentru Construcțiile din Lemn al Pădurilor Bavareze, Wiesenfelden, 1993. Printre proiectele importante realizate pe parcursul carierei sale se remarcă: acoperișurile expoziției de la Hannover, Germania (Toiture Expo Hermes), 2000; polidomul Școlii Politehnice Federale din Lausanne, Elveția (Polydome EPFL), 1991; complexul sportiv din Verbier, Elveția, 1983 – incendiat total la 9 iunie 2017 din cauza neatenției echipei de muncitori care renovau construcția [9]

Fig. nr. 3 – Prof. univ. emerit dr. ing. Julius Natterer (n. 5 decembrie 1938, Hagg – Neukirchen, Bavaria, Germania – d. 25 octombrie 2021, Unterzeitlertorn, Straubing, Bavaria, Germania) – [2]

și actualmente aflat în proces de refacere, după planurile originale revizuite de echipa condusă de Julius Natterer, imediat după stingerea incendiului; turnul Sauvabelin, Lausanne, Elveția, 2003; hotelul Palafite, Monruz, Elveția, 2000; școala Triesenberg, Principatul Liechtenstein, 1993; biserica Schneverdingen, Germania, 1999; ș.a. Lucrările sale se remarcă printr-o simplitate remarcabilă a soluțiilor tehnice combinată cu un efect spectaculos al ansamblului.

În anul 1978, publică prima ediție a *Holzbauatlas* (*Atlasul construcțiilor din lemn*), în limba germană, care ulterior

a fost tradus în: limba franceză sub titlul *Construire en bois (Construcții din lemn)* (1984); rusă (1984); în limba engleză sub titlul *Timber Design & Construction Sourcebook* (1989); în limba japoneză (1992). Această primă ediție este urmată de versiuni adăugite, completate și revizuite, publicate în limba germană în anii: 1991 (a doua ediție, tradusă în limbile: franceză, 1994; japoneză, 1998; italiană, 1998); 1996 (a treia ediție); 2003 (a patra ediție, tradusă în limbile: engleză, 2004 și franceză 2005).

De-a lungul activității sale a obținut treizeci și șapte de premii profesionale importante ca: Mies van der Rohe, 1981; Lignum 2000; Torroja Medal IASS, 2014 etc. [8].

În anul 2012, primește din partea cantonului Vaud distincția *Monsieur Bois 2012. Distinction Lignum Vaud*, gravată cu laser pe un suport din lemn de cireș. În *laudatio* al acestei distincții, gravat pe același suport, se specifică: *În activitatea sa de inginer Julius Natterer a pus lemnul în centrul preocupărilor sale. Profesor onorific și emerit, primul titular al Catedrei de Construcții din Lemn al Școlii Politehnice Federale din Lausanne, a reușit să transmită cu entuziasm, auditorilor conferințelor sale, în întreaga lume, valorile structurale, sociale și ecologice ale lemnului. Precursor al dezvoltării durabile, el a propus utilizarea și valorificarea lemnului cu grijă și respect față de această resursă. Autor a numeroase proiecte, care sunt caracterizate prin dezvoltarea de soluții raționale, simple transformate în structuri expresive. Publicul care contemplă aceste lucrări, este cucerit de proprietățile și posibilitățile remarcabile ale lemnului. Dintre proiectele emblematice realizate în cantonul Vaud, unde locuiește din 1978, amintim pe cele aflate în serviciul comunității cum ar fi Polidomul Școlii Politehnice Federale din Lausanne sau Turnul Sauvabelin. Inventiv și altruist, în creația sa sunt foarte bine puse în valoare competențele meșteșugărești ale silvicultorilor, tâmplarilor ori dulgherilor. Pentru influența sa în canton și nu numai, pentru rolul său precis de ambasador al lemnului și pentru întreaga sa carieră, Lignum – Vaud decernează lui Julius Natterer distincția Monsieur Bois 2012 [16].*

Din anul 1978 s-a stabilit în localitatea Etoy (Route de la Gare 10, CH – 1163), cantonul Vaud. Aici, în anul 2017, a demarat proiectul constituirii arhivei sale în clădirea cu nr. 10, unde își avea sediul compania sa *Bois Consult Natterer*. Julius Natterer a gândit arhiva sa nu doar ca un spațiu de stocare a proiectelor sale ci ca un spațiu interactiv, de cercetare – documentare și chiar de lucru cu autorul proiectelor și angajații săi. În acest sens arhiva sa este gândită pe trei niveluri (fig. nr. 4 – 8). Parterul compus

Fig. nr. 4 – Proprietatea lui Julius Natterer, Etoy, Route de la Gare nr. 6, 8 și 10, cantonul Vaud, Elveția, cu marcarea zonei în care se află organizată arhiva – [2]

din două birouri în suprafață totală de 59,07 m². Etajul întâi, cu suprafața totală de 79,94 m² are următoarele destinații: un birou în care sunt stocate lucrările realizate în cadrul EPFL și care oferă și spațiu de lucru cu suprafața de 28 m²; un spațiu de depozitare și expunere a publicațiilor cu suprafața de 17,56 m²; un spațiu cu suprafața de 19,11 m² destinat proiecțiilor, prezentărilor și discuțiilor; acestea sunt completate de un grup sanitar și o mică bucătărie. Etajul al doilea este destinat diaporitivelor, cuprinzând o zonă de triere și o zonă de vizualizare (19,89 m²) precum și unei zone de triere și studiu a proiectelor (38,8 m²). Etajul trei cu suprafața de 59,12 m² este destinat proiectelor și planșelor de proiecte stocate în tuburi [2].

În anul 2018, Julius Natterer împreună cu colaboratorii acestuia au depus o propunere de proiect la *Architektur Archive (Arhiva de Arhitectură)* de la Berna pentru a fi finanțată organizarea arhivei intitulată *Archive d'Innovations de l'Ingenierie Suisse de la Construction Bois. Offre pour l'élaboration d'un catalogue de l'oeuvre de Julius Natterer en tant que base pour d'autre documentations (Arhiva Elvețiană de Inovații în Ingineria Construcțiilor din Lemn. Ofertă pentru elaborarea unui catalog al lucrărilor lui Julius Natterer ca bază pentru documentări ulterioare)*. În această propunere, Bois Consult Natterer pune la dispoziție spațiul descris în figurile de mai sus, în suprafață totală de 336,76 m² și asigura personalul care se va ocupa de organizarea arhivei: Julius Natterer, autor și proprietar; Eleonora Marin (n. 3.05.1983, Câmpina, România –), inginer specializat în construcții din

lemn, absolventă (2006) a Facultății de Industria Lemnului, Universitatea Transilvania din Brașov, colaborator Cadwork; Florence Frauenfelder, secretariat. Colaboratori independenți și temporari: Prof. em. Wolfgang Winter; ing. dipl. Denis Pflug, ing. dipl. Markus Moser, informaticianul companiei CADWORK Marc Dara, Ana Maria Răducan (n.17.02.1995, Câmpina, România –) ș. a. Cererea a primit finanțare în valoare de 175 000 franci elvețieni iar arhiva a fost recepționată de către reprezentanții finanțatorului în luna martie 2020 [2].

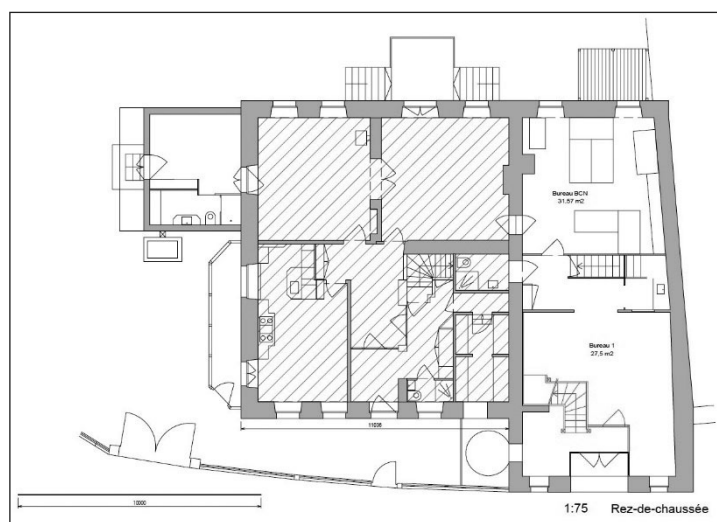
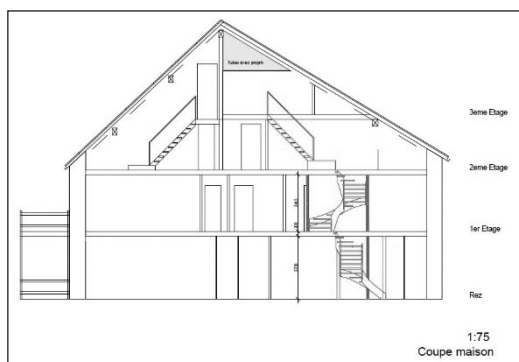

Fig. nr. 5 – Secțiunea verticală și planul parterului clădirii unde se află Arhiva Julius Natterer, Etoy, Route de la Gare nr. 10, cantonul Vaud, Elveția – [2]

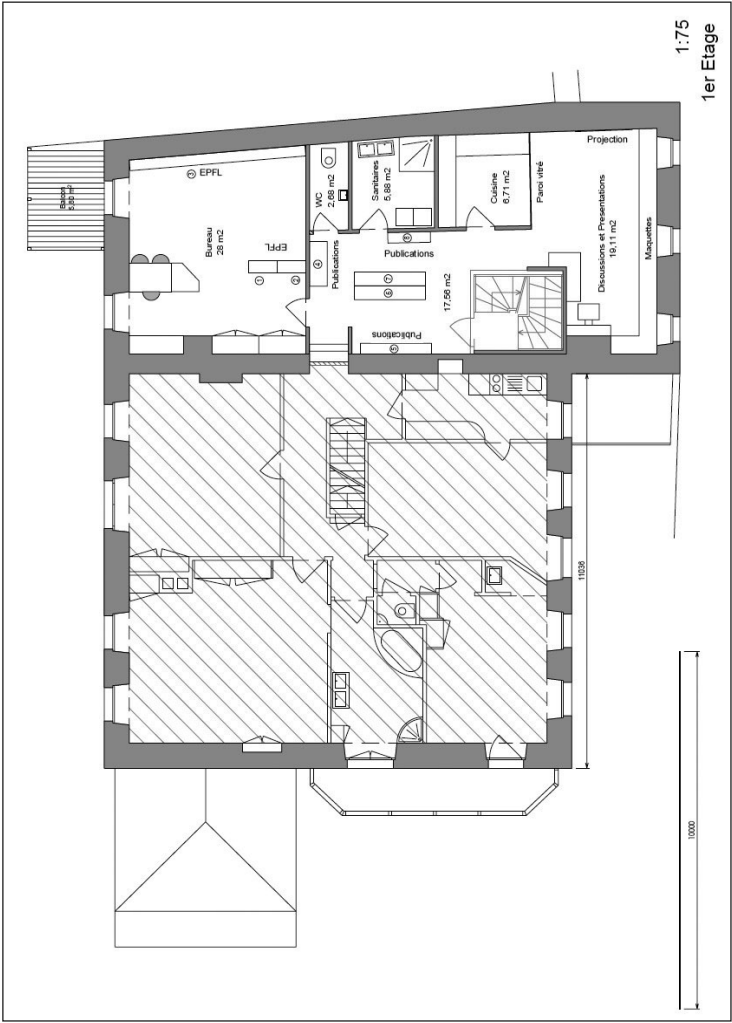

Fig. nr. 6 – Planul primului etaj al clădirii unde se afla Arhiva Julius Natterer, Etoy, Route de la Gare nr. 10, cantonul Vaud, Elveția – [2]

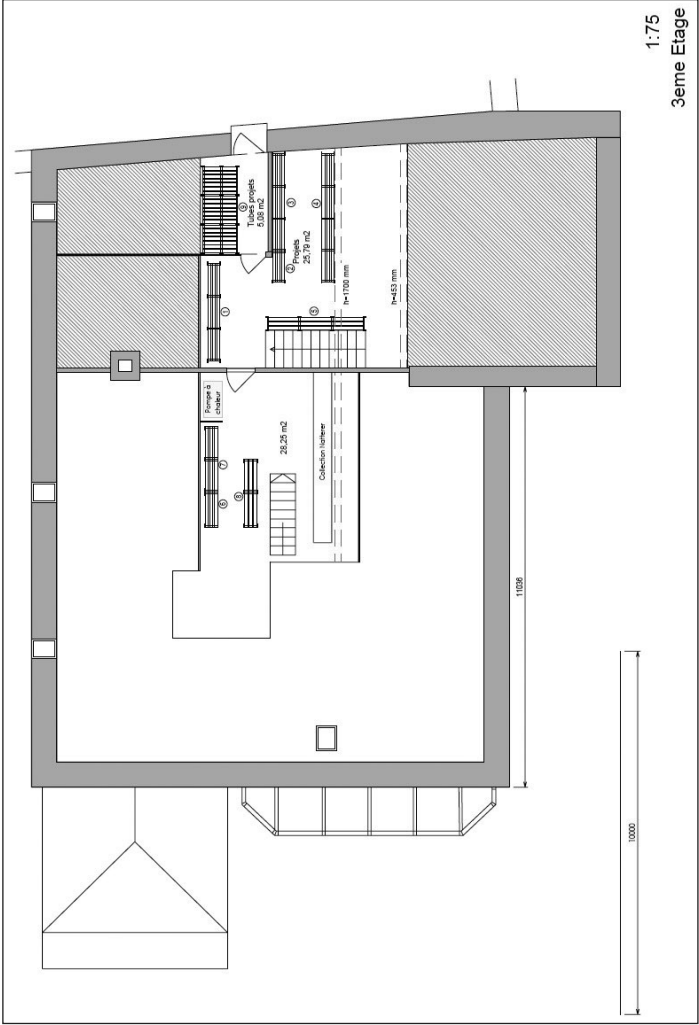

Fig. nr. 8 – Planul celui de al treilea etaj al clădirii unde se află Arhiva Julius Natterer, Etoy; Route de la Gare nr. 10, cantonul Vaud, Elveția – [2]

În total, arhiva lui Julius Natterer cuprinde 1000 de intrări: 650 de proiecte pentru construcțiile din lemn realizate de-a lungul carierei (case individuale, blocuri de locuințe, săli de sport, grădinițe, turnuri, poduri, cămine studențești, arene sportive, ș.a. construite în Germania, Franța, Austria, Canada, SUA, Finlanda, Luxemburg etc.), descrise succint, în inventar, după: amplasamentul proiectului, denumire, conținut și sumar; 17 cursuri universitare create, predate și publicate la EPFL în perioada 1984–2003; 136 de tuburi de proiecte și mape format A3 cu planșe desenate din perioada 1978–1992 (planuri, soluții constructive, detalii, planuri de încărcări statice, planuri de montaj etc.); 22 de publicații IBOIS din perioada 1979–2004; 20 de teze de doctorat coordonate (singur sau în cotutelă) în perioada 1982–2014; 26 de lucrări de diplomă coordonate (singur sau în cotutelă) în perioada 1990–2012; 49 de contracte de cercetare (coordonator și/sau membru în echipa de cercetare) în perioada 1981–2004; 80 de conferințe în format electronic și printat, susținute în perioada 2004–2019, la: Roma, Viena, Stockholm, Tokyo, Sao Paulo, Brasilia, Paris, Nancy, Lion, Vancouver, Moscova, Taipei, Nanjing etc. La acestea se adaugă cca. 10 000 de diapozitive, ilustrative pentru cercetările sale în domeniul construcțiilor din lemn.

Julius Natterer a încetat din viață la 25 octombrie 2021, la Unterzeitlerdorn, Straubing, Bavaria, Germania și i-au fost organizate funeralii la catedrala din Lausanne, în data de 3 noiembrie 2021. A fost căsătorit cu profesoara de sport Barbara Beatrix și împreună au avut patru copii: Gregoire – profesor de muzică și limba germană, Johannes – inginer structuri din lemn, cadru didactic la EPFL, Julie – medic pediatru și Christina – angajată la Crucea Roșie Elveția. Are șase nepoți: Sarah, Elias, Sasha, Samuel, Jonas și Alexandre.

III. Rezultate și discuții

Nicolae P. Leonăchescu și Julius Karl Manfred Natterer sunt doi exponenți de marcă ai corpului ingineresc european, născuți în perioada interbelică și formați în timpul celui de al Doilea Război Mondial și imediat după. Ambii provin din lumea satului, din familii care făceau parte, la acea vreme, din clasa de mijloc implicată în economia locală, cu puternice rădăcini în tradiția rurală și tehnică.

Ambii au răspuns prezent și s-au implicat masiv în procesul postbelic de reconstrucție european, chiar dacă în condiții sociale diferite. Ambii

au fost dascăli pasionați, activi și implicați în viața instituțiilor în care au activat. Și ambii au nutrit aceeași ambiție și tenacitate în organizarea memoriei activității depuse de ei de-a lungul timpului. Fiecare a acționat diferit, în funcție de coordonatele sociale și de posibilitățile oferite de acestea, însă ambii au oferit câte un model valabil pentru organizarea antumă a memoriei și pentru facilitarea accesului viitorilor cercetători la bazele de date întocmite de ei de-a lungul existenței. Aceste modele de organizare a memoriei trebuie cunoscute, adaptate și multiplicare dar mai ales valorificate.

Bibliografie:

- [1] Bejan, A., N. P. Leonăchescu, *Heat Transfer between Buildings and Soil*. Editura Tehnică, Bucharest, 1981 (in Romanian). Recenzie în: *International Journal Of Heat And Mass Transfer*, Vol. 26, nr. 7, p. 1105, 1983, Londra, Anglia.
- [2] Bois Consult Natterer, 2018. *Archive d'Innovations de l'Ingenierie Suisse de la Construction Bois*. Offre pour l'élaboration d'un catalogue de l'oeuvre de Julius Natterer en tant que base pour d'autre documentations. Architektur Archive Bern.
- [3] Drăgan, G. (coord.), *Ingineri Români. Dicționar enciclopedic. Vol. I*. Editura Mega, Cluj-Napoca, România, 2016.
- [4] Drăgan, G. (coord.), *Ingineri Români. Dicționar enciclopedic. Vol. II*. Editura Mega, Cluj-Napoca, România, 2018.
- [5] Drăgan, G. (coord.), *Ingineri Români. Dicționar enciclopedic. Vol. III*. Editura Mega, Cluj-Napoca, România, 2019.
- [6] Gattnar, Anton *Overview* <http://worldcat.org/identities/viaf-164673473/>, accesat la data 12 mai 2022.
- [7] Gelberg, Karl-Ulrich, *Rucker, August* in: *Neue Deutsche Biographie* 22 (2005), S. 159–160 [online version]; web site: <https://www.deutsche-biographie.de/pnd116669985.html#ndbcontent>, accesat la 10 mai 2022.
- [8] Haas, E., 2011. *Einfach Bauen mit Holz. Späte Werke von Julius Natterer*. In *InformationsdienstHolz. Regional dokumentation*. Juni 2011, pp. 3 – 63, Berlin.
- [9] Lematin, 2017. *Valais: Gros incendie au centre sportif de Verbier*. Web site: <https://www.lematin.ch/story/gros-incendie-au-centre-sportif-de-verbier-565111699260>, accesat la 30.05.2022.
- [10] Leonăchescu – Năndrașu, N., *Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. I*. Editura Litera, București, România 1971.

- [11] Leonăchescu – Năndrașu, N., *Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. II.* Editura Editura Scrisul Românesc, Craiova, România, 1981.
- [12] Leonăchescu – Năndrașu, N., *Stroești – Argeș. Documente și mărturii. Vol. III.* Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu”, București, România, 2000.
- [13] Leonăchescu, N. P., *Orizonturile cunoașterii.* Editura AGIR, București, România, 2015.
- [14] Leonăchescu, N. P., *Premise istorice ale tehnicii moderne românești.* Ediția a II-a. Editura AGIR, București, România, 2007.
- [15] Leonăchescu, N. P., *Sumare dintr-o viață.* Editura AGIR, București, România, 2019.
- [16] Lignum Vaud, 2012. Distiction Lignum Vaud „Monsieur Bois 2012”. Distiction remise par Lignum Vaud en collaboration avec FVE et le Cedotec, à l'Arboretum d'Aubonne, 28 mars 2012.
- [17] Măruță, Al., *Transferul căldurii între construcții și sol. Vol. II, de N. Leonăchescu. Editura Tehnică, București, 1989.* Recenzie în: HIDROTEHNICA, nr. 2, p. 77, 1990, București, România.
- [18] Möhler, K., 1968. Professor Dipl.-Ing. Anton Gattnar. *Holz als Roh-und Werkstoff* 26, 394. <https://doi.org/10.1007/BF02615849>, accesat la data 12 mai 2022.
- [19] Năndrașu, N., *Personalități din Stroești – Argeș. Vol. I.* Editura AGIR, București, România, 2007.
- [20] Olărescu, A. M., *Inginerul Nicolae P. Leonăchescu.* Mss. 223 p., 2021.
- [21] Olărescu, A. M., *La Masa de Pământ. Întâlniri cu Nicolae P. Leonăchescu – 80.* Editura Lux Libris, Brașov, România, 2014.
- [22] Olărescu, A. M., *Nicolae P. Leonăchescu – o viață dedicată creației.* În: Studii și comunicări/DIS. Academia Română, Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, Vol. 12, Nr. XII, pp. 409 – 420, 2019, Editura Mega, Cluj-Napoca, România.
- [23] Olărescu, A. M., *Nicolae P. Leonăchescu: Orizonturile cunoașterii.* În: Studii și Comunicări/DIS, Academia Română, Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, Divizia de Istoria Științei, Vol. IX, pp. 427 – 433, 2016, Editura MEGA, Cluj-Napoca, România.
- [24] Petrescu, A., Duță, Gh., Vasilescu, P., *Încălzirea clădirilor industriale.* Editura Tehnică, București, România, 1981.
- [25] Petrescu, St., Petrescu, V., *Metode și modele în termodinamica tehnică.* Editura Tehnică, București, România, 1988.
- [26] Rîzniș, F., 2001. Arhive personale și familiale. Vol. I, Repertoriu arhivistic. Arhivele Naționale ale României, București.

- [27] Stana, D., Bălan, I. *Nicolae P. Leonăchescu – 75*. Biobibliografie. Editura TEHNICA – INFO, Chișinău, Republica Moldova, 2009.
- [28] ***, 2015. Strategia Arhivelor Naționale 2015–2021.
- [29] ***, Julius Natter. Web site: <https://www.epflpress.org/auteur/839/julius-natterer>, accesat la data 14 mai 2022.

Surse internet – inventare online:

- [30] A.N. – S.J.A.N. – ARGES, 2017. Lista fondurilor și colecțiilor date în cercetare de către serviciul județean Argeș. Inventar alfabetic al fondurilor și colecțiilor. Web site: <http://arhivelenationale.ro/site/wp-content/uploads/2017/06/Lista-fondurilor-%C5%9Fi-colec%C5%A3iilor-date-%C3%AEn-cercetare-de-c%C4%83tre-serviciul-jude%C5%A3ean-Arge%C8%99-decembrie-2017.pdf>, accesat la data de 30.05.2022.
- [31] A.N. – S.J.A.N. – ARGES, 2022. Inventare online. Fond personal Leonăchescu Nicolae. Inv. 1621. Web site: http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/arges/Fond-personal-Leonachescu-Nicolae.-Inv.-1621.pdf, accesat la data de 30.05.2022.
- [32] A.N. – S.J.A.N. – ARGES, 2022. Inventare online. Fond personal Leonăchescu Nicolae. Inv. 1759. Web site: http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/arges/Fond-personal-Leonachescu-Nicolae.-Inv.-1759.pdf, accesat la data de 30.05.2022.
- [33] A.N. – S.J.A.N. – ARGES, 2022. Inventare online. Fond personal Leonăchescu Nicolae. Inv. 2199. Web site: http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/arges/Fond-personal-Leonachescu-Nicolae.-Inv.-2199.pdf, accesat la data de 30.05.2022.